

Upravljanje procesima učenja i određivanje oblika poučavanja

Radni materijal 4: Pet osnovnih oblika učenja i poučavanja

Ovih pet metodičkih pristupa opisuju, takoreći, pet idealnih tipova mogućnosti za interakciju između nastavnika i učenika.

Svaki od tih pristupa dozvoljava, ili zahtijeva, da nastavnici i učenici jedni na druge reagiraju i surađuju na najrazličitije načine.

Svrstani su u ljestvicu koja započinje klasičnim oblikom nastave usmjerene na nastavnika (izravno poučavanje), te se nastavlja oblicima poučavanja koji su sve izraženije usmjereni na učenike.

Ne tvrdimo da bi se pristupi usmjereni na nastavnike trebali u potpunosti zamijeniti pristupima s učenikom u središtu. Naprotiv, htjeli bismo ukazati da je te oblike potrebno kombinirati, te da bi se, dugoročno, trebao učiniti korak naprijed prema oblicima učenja i poučavanja usmjerenijima na učenike.

Neupućenom bi se promatraču mogao omaknuti dojam da nastava usmjerena na učenika znači sve veću lijenost od strane nastavnika. No, to nije tako. Uloga učitelja se mijenja, kao što ćemo i detaljno objasniti, no pomiče se s direktne aktivnosti u učionici na pažljivo pripremanje, asistiranje i nadgledanje, i moglo bi se reći da se u tom procesu povećava, a ne umanjuje.

Učenici koji trebaju naučiti kako učiti bi u idealnim uvjetima trebali imati podršku svih svojih nastavnika iz svih svojih predmeta. Za projekt ove veličine nije dovoljno da se u metodičku monotoniju neprekidnog ponavljanja “izravnog poučavanja”, koje učenike osuđuje na rutinsko učenje, uvede tek pokoji drugačiji oblik učenja.

Osnovni oblici učenja i poučavanja prikazani ovdje su:

- izravno poučavanje;
- poučavanje vođenim otkrivanjem (razredna rasprava);
- otvoreno učenje;
- individualno poučavanje;
- učenje kroz projekte.

Oblik učenja i poučavanja	Aktivnosti	Karakteristična obilježja
izravno poučavanje	pripovijedanje, predavanje, čitanje pred razredom, izvještaji, izlaganje, pokazivanje, predstavljanje, poučavanje kroz primjere, demonstriranje	– nastavnik može izravno poučavati nastavno gradivo, ovisno o postojećoj situaciji u razredu, reakcije učenika su neposredno vidljive. – svi učenici trebaju postići isti cilj – u istom vremenskom periodu, istom prostoru i okruženju, istom metodom i istim sredstvima. – predodređeno nastavno gradivo se prenosi na učenike.
poučavanje vođenim otkrivanjem (razredna rasprava)	dijalog, pitanja, motivacija, poticaj, usmjeravanje, podrška	– interakcija nastavnikovih izlaganja i poticaja s jedne te doprinosa učenika s druge strane.

otvoreno učenje	nastavnik: savjet, posredovanje, podrška učenici: odabir, planiranje, postavljanje pitanja, otkrivanje, istraživanje, skiciranje, dizajniranje, analiziranje, razmišljanje, provjera;	– učenici mogu sudjelovati u donošenju odluka; – interesi, potrebe i inicijative učenika su visoko na listi prioriteta; – nastavno okruženje potiče učeničke aktivnosti (fleksibilna raspodjela učionice i prostora, velika raznolikost nastavnih materijala, kutak za eksperimentiranje, slikanje, itd.); – otvorena organizacija nastavnog ambijenta; – učenicima je na biranje ponuđen širok raspon tema i materijala: – uključeni su izvannastavni okviri; – slobodan izbor nastavnih aktivnosti; – individualan rad, rad u paru ili u grupama; – otvoreno učenje uključuje samoodređenje, osobnu odgovornost, istraživanje, spontanost, usmjerenost na kontekst;
individualno poučavanje	nastavnik: dijagnoza, usmjeravanje, instruiranje, podrška, savjet, informiranje, provjeravanje, nadgledanje, motivacija; učenici: odabir, modificiranje i razvoj radnog programa, čitanje, postignuće, preispitivanje i vrednovanje	– okvir učenja i poučavanja je usklađen s potrebama učenika (određenih njihovim predznanjem, sposobnostima (vještinama i talentima), interesima, društvenom i obiteljskom pozadinom, itd.); – optimalno prilagođavanje svih elemenata procesa učenja potrebama i sposobnostima pojedinačnih učenika, što znači preduvjeta, ciljeva, procedura, metoda, vremena, medija i pomagala (multi-dimenzionalna specifikacija); – didaktički materijali, medijska pomagala (kompjuter, software za učenje, video snimke, radni listovi, modeli, slike, udžbenici, itd.); – individualno poučavanje potiče učinkovitost, ekonomičnu raspodjelu truda i vremena, sistematičan pristup, samostalnost i osobnu odgovornost;

učenje kroz projekte	nastavnik: moderiranje, praćenje, savjeti, stimuliranje, podrška, organiziranje, koordiniranje učenici: postavljanje ciljeva, suradnja, planiranje, raspravljavanje, uzajamni sporazum, sakupljanje podataka i informacija, postavljanje pitanja, primjena, proučavanje, eksperimenti, testovi, modificiranje, dizajn, kreativnost, proizvodnja, provjera, vrednovanje	– zajednički interesi, preokupacije i ciljevi učenika su ključni u odabiru tematike, pristupa i zadataka; – polazišna točka je (složeni) autentični problem, preuzet iz stvarnog života kakvim ga percipiraju učenici; – prioritet je postizanje rezultata, i interdisciplinarni (kroskurikularni) pristup; – učenike se potiče da primjenjuju vlastita iskustva, učenje je povezano s prakticiranjem u stvarnom životu; – dugoročni poduhvat koji se odvija kroz tipičan raspored etapa i faza (inicijativa – procjena interesa i potreba – postavljanje ciljeva – utvrđivanje granica, odnosno izostavljanje ciljeva koje je nemoguće postići – nacrt projekta; planiranje – konačan raspored; izvršenje; osvrt i predviđanje predstojećih aktivnosti nakon projekta, provjeravanje i usavršavanje, vrednovanje); – raspodjela zadataka - individualan rad, rad u paru, u malim i velikim grupama; suradnja; – učenici posjećuju lokacije izvan škole i savjetuju se s roditeljima i/ili stručnjacima; – rad na projektu podržava samostalnost i učenje otkrivanjem, osobno i praktično iskustvo te društvenu interakciju; – učenje i poučavanje potiče učenike da aktivno djeluju.
------------------------------------	--	---